

МИНТА, ИНИМЪ ИЛИ ЛИТЕРАТОРЪ.

1851.

ЖОІ, 25. ОКТОМВРИЕ.

№. 43.

ЛИТЕРАРИЪ.

Стіаа есте отъа, ел не дъ се кѣпосчет опі че персоналітате, фие ачеса кѣт де депъртатъ; дн тр'ѣнса се оглндеазъ карактеръа ші сімдіаа веркъръі скрііторіъ, прекъм ші дѣпрецізъріеле че'а іартъ а скріе дънъ диктареа інімеі. Ноі авем таре лінса де ане кѣносче върваціі, нъ атът дънъ персоналітѣдіі, кѣт дънъ карактер ші сімдіаа де каре сѣнт дѣсфладіі; авем інтерес а кѣпосче ші дѣпрецізъріеле скрііторіелор, ка кѣ атът се не фіѣ таі дреаптъ жѣдіката деспре дъншіі: Деці дѣпъртѣшім пѣвлікѣлѣ ачі дѣкѣ зна оглндѣ:

Прекъвънтареа
ла Граматіка ротънеаскъ де

П. М. К ѣ т п е а н ѣ.

Ешітъ ла лѣмінь дн Іашіі Молдавіеі 1848.

Дѣмнезеѣ аѣ дат отъааі ніште пѣтері, че сѣнт маі прѣсѣ де а ле челора-лалте фіінде лѣменітї: чептрѣа ачелора е мінтеа; еа е прінціпалъ дѣнтре тѣте; еа е пѣтереа де а фаче ідеі ші а ле дескопері саѣ де а кѣцета ші а ворві. Фѣнкцііеле ачесте дозе а ле міндіі оменшті аѣ о дестінаціе 'налтъ, де ачеса ші лѣкрѣіеле лор дѣкѣ нѣмаі ла зн скоп сѣвлім ар трѣвві сѣ пѣзѣаскъ. — Тот скопъа ла каре еле пѣзѣск дънъ фіре, е кѣносчінца адевъррѣлѣі, е кѣлтѣра отъааі, е перфекціеа лѣі, е фѣрїчїреа лѣі. Фѣнкцііеле ачестеа сѣнт зна, пептрѣ-кѣ ші дестінаціеа лор е зна, ші пѣзвїнца лор е зна: легѣтѣра дѣнтре дѣнселе е таре, пептрѣ-кѣ е фїреаскъ ші фѣкѣтъ дънъ о леце маі дѣналтъ; де ачеса нїмене нѣ пѣте кѣцета, фѣръ а ворві тот одатъ дн сіне; дѣкѣт се пѣте зїче кѣ 'темеіѣ, кѣ, тот чел че кѣцетъ, ворвеште, ші тот чел че ворвеште кѣцетъ, саѣ чел нѣдїн ар трѣвві сѣ кѣцете. — Кѣцетареа ші ворвіреа сѣнт легате дѣнтре сіне кіар де ла патѣръ, ші деосевїреа дѣнтре дѣнселе

нѣ е дънъ матеріе, чї нѣмаі дънъ фортъ ші дънъ дескоперіе. Матеріа дѣвелор сѣнт дѣсшї ідеіеле пѣстре, каре, дакѣ ле кѣцетъм, се нѣтеск копчепте; еаръ дакѣ ле ворвім, се нѣтеск кѣвінте: копчептеле ші кѣвінтеле сѣнт зн че іdentїк, адекъ: копчептеле сѣнт дѣсшї ідеіеле че ле кѣцетъмѣ, еаръ кѣвінтеле сѣнт дѣсшї ідеіеле че ле ворвім, саѣ сѣнт кіар копчептеле пѣстре, дѣнтрѣ кѣт ле дескоперім прїн граїѣ. Чел че ворвеште кѣ мінтеа са, се дескопере нѣмаі дн гласъа ші азъаа кѣцетѣлѣі сѣѣ; еаръ чел че ворвеште кѣ алтъа, се дескопере дн гласъа гѣрїі ші азъаа зрекїі. Кѣцетѣа е ка зн фѣндамет, еаръ ворва ка зн едіфічїѣ; фѣндаметѣа ачеста нѣ атърнъ дела поі, пептрѣ кѣ ел е ашезат дн мінтеа пѣстрѣ де дѣсшїі Дѣмнезеѣ креаторѣа а тѣте, е ашезат дънъ нїште леціі морале, знїверсале ші етерне; едіфічїѣа дѣсѣ атърнъ дела поі, пептрѣ кѣ поі ѣа фачем, поі ѣа модїфікѣм ші поі ѣа дѣфѣрѣтѣсѣдѣмѣ. Фѣрїче де націеа*) че опореазъ фѣндаметѣа ачест дївїн, фѣрїче зїк де еа, деакѣ рѣдікѣ деаснра ачелѣѣа зн асемеѣа едіфічїѣ націонал, плїн де дестермінадїе, де сіметріе ші де гѣст естетїк! — Фортеле кѣцетѣрїі саѣ а ле ворвїрїі, че о фаче чїнева кѣ мінтеа са, се проїзн дн Лодїкѣ; еаръ а ле ворвїрїі, че о фаче кѣ алтъа саѣ-кѣтрѣ алтъа, се проїзн дн Граматїкѣ. Адевъррѣа се дѣвѣракѣ дн дѣвеле фортеле де одатъ, ші тот ашеа трѣвѣе сѣ'а дескоперім ші поі дѣкѣ; Органъа чел маі нїмерїт чел пѣте авеа отъа ла асемеѣа дѣвѣркаре ші дескоперїе а адевъррѣлѣі, е прѣгѣтїндеѣа лїмба лѣі чеа націоналѣ, еа е аша зїкѣнд органъа оменїрїі націоналізате. Мѣма че дѣ тѣтѣрор фїлор сѣі део потрївѣ органъа ачеста, е націеа; еа е нѣмѣ адевърратъ ші копѣнъ пептрѣ тоціі чеї че аѣ ачесаші історїе, ачелешї

datine ни ачелеші лимъ національ. Избира имей чей адевърать кѣтръ фійі сѣи е mare, пентрѣ къ е фіреаскъ, тот астѣла е ни избіреа фійлор челор адевъратї кѣтръ тѣма лор; тѣтъ рѣчала даръ че о аратъ чінева кѣтръ тѣма са чеаа котъкъ, кѣтръ націеа са, се пѣте пріві ка зп пѣкат; пентрѣ къ ачееа е дн контра лецілор міндії ші а ле патрѣї: асемеа ші тѣтъ пентсарѣа че о аратъ чінева кѣтръ лимъ са чеа національ е ашіждѣреа пѣкат, пентрѣ къ ачееа е дн контра кѣцѣтѣлї мї а сімудѣлї націонал; нѣ трѣвѣ децї съ не тірѣш ші кѣ агѣта маї нѣдїи съ не сѣпѣрѣш, кѣнд vedem, къ зп ом, дн каре сѣащ дештеп-тат кѣцѣтѣл ші сімудѣл націонал, днчѣне а аѣеа амбіціе національ, днчѣне а се шѣдрї ші а се лѣѣда къ орицінеа, історїа, пѣтеле ші лимъ націеї сале; пентрѣ къ о амбіціе ка ачѣаста е ертатѣ, ші пентрѣ че есте еа ертатѣ? Пентрѣ къ е фіреаскъ, е адевъратѣ, е пазїѣ, е невіноватѣ ші новїаъ, ші пентрѣ къ еа е прівігѣ дн окїї лѣмії ка о дескоперїре а міндії ші а інімії сѣа ка зп граїѣ фїреск аа кѣцѣтѣлї ші а сімудѣлї дїпѣнтрѣ; маї алес днкъ агвнчї ам трѣвїї съ не тірѣш, кѣнд ам ведеа лѣкрѣл дїп контра: ші кѣ адевърат, зп ом че пѣре амбіціе національ, че пѣре сімудѣл націонал, че е агѣт де індіферїнге кѣтръ націеа са, днкът ел нїчї о пѣлѣчѣре нѣ сімте дн сіне, кѣнд аѣде де пѣтеле, кѣлѣтра, вінеа ші ферїчіреа еї, зп ом ка ачѣла, зїк, аратѣ дн фангѣ къ ел пѣре маї тѣл дн сіне лѣмілѣ, кѣлѣтрѣ ші віагѣ національ, пѣре маї нѣл дн сіне карактерѣл пре каре 'лаѣ фост вѣпѣтат къ паштерѣа ші пре каре 'лаѣ фост сѣнт къ цѣда тѣшеї сале чѣлеї котъне, а націеї сале. — Лимъа національ е зп овїект атѣт де днсешнат, агѣт де новїа ші атѣт де імпортанте, днкът чїнева зїѣа ші нѣнтеа ар трѣвїї съ кѣцѣте ла дѣсѣла ші съ се окъне къ дѣсѣла, прівїндѣл неконтенїт ка пре матерїеа чѣлеї маї марї пѣлѣчѣрї, а чѣлеї маї сіпчѣре избїрї ші а чѣлеї маї вії сімдірї, ші нѣ фѣрѣ кѣзѣ; кѣчї, кѣт прївѣште чїнева асѣпра лимвїї сале чѣї націонале, аша прївѣште ші асѣпра есісгїндеї сале чѣї націо-пале, ші кѣт се днгрїжеште де ачѣеа, аша се днгрїжеште ші де сіне, аша ші де фїнда са чеа національ! Лимъа національ е прівігѣ ла тѣтъ лѣтѣа ка зп Рефлѣссїв адевърат аа націеї Аша есте; пентрѣ къ дн декѣрѣреа чеа неконтенїтѣ а тімпѣлї, нѣмаї лимвеле пот репрезента маї віне ші маї фїреште пре нації; нѣмаї еле фак пре нації немѣрїтѣре; дїн трѣнселе ші нѣмаї дїн трѣнселе нѣ-

тѣм кѣнѣште астѣлї къ їміре ші тіраре, че еаа де нації марї аѣ фост одатѣ Елїнії ші Романїї стрѣшошї пострїї: тот дїн трѣнселе кѣнѣштем ші пре націїле чѣле модерне, прекѣт днпревѣт ші градѣла де кѣлѣтрѣ дн каре еле се аѣлѣ. Адевърѣл ачѣста е апріат, пої тѣ днделѣцѣт, пої тѣ кѣнѣш-тем, пої тѣ сѣтїдїт къ тодії пѣлѣ ла зїлї: спѣрїїнда ші історїеа чѣлѣлї оменѣск нї'а снѣн, нї'а аратѣ, нї'а доведѣск дндѣстѣла де лѣтѣрїт. О націе се асѣащѣнѣ къ зп органиѣт, днтокмаї ка ачѣста дншї арѣ ші еа нѣтереа са органиѣт, органеле сале ші матерїеа са де организат; еа децї ка тот органиѣстѣла дншї арѣ нѣтерїле сале, леціле сале, віада са, карактерѣл сѣѣ, прїн зрѣаре ші еа ка зп органиѣт че есте, нѣмаї дн сіне, де сіне, ші прїн сіне трѣвѣ съ се дїе, съ се десволтезе, съ се клѣтївѣзе ші съ днфлорѣаскъ: естѣнсіеа, інтѣнсіеа ші протѣнсіеа*) лѣкрѣрїлор еї аратѣ тот деазна зѣлѣл ші еперїѣеа, къ каре еа се окънѣ дн асѣ-мене марї ші дівіне скопѣрї. Органѣл прїн каре се пѣте дїнеа, се пѣте десволта, се пѣте кѣлѣтїва ші пѣте днфлорї зп органиѣт націонал есте, пре-кѣт ам маї зїс одатѣ, днсанїї лимъа національ: еа е термометрѣл націеї, градѣл кѣлѣтрѣї націо-пале, че акѣт се сѣіе, акѣт се десчїнде дн тер-мометрѣл ачѣста, аратѣ снїтѣварѣа тімпѣлї дн атмосфѣра національ, аратѣ зїк тот деазна, че фѣл де кѣлѣтрѣ сѣащ рѣчѣалѣ арѣ дн сіне сѣтїдѣл на-ціонал; дн термометрѣл ачѣста дарѣ се пѣте ве-деа маї віне кѣлѣтра знѣї нації. О лимъ національ трѣвїїе съ пѣтаскъ фѣрѣ днгрѣрѣшпѣре де тімп дн кѣлѣтра са, леѣеа ачѣаста е генѣралѣ пентрѣ тѣте рашѣрїле де кѣлѣтрѣ. Кѣте епохе аѣ статорїчїт патѣра пентрѣ рашѣрїле кѣлѣтрѣї оменѣшї, атѣтеа токмаї ші пентрѣлале лимвїї націо-пале: імітаціеа раціональ, маїѣра пропѣрї ші солїдѣ, класїфігатеа ідеїлор ші а лимвїї сѣнт ка нїште поте карактерїссїче, ка нїште кондіції не-пѣратѣ ла епохеле ачѣстеа. Епоха чеа дїнѣїе сѣа а імітаціеї е днчѣнѣтѣл, е фѣнданѣтѣл чѣлора лалте; еа децї трѣвѣ съ аїѣѣ о апѣкѣтрѣ ра-ціонал національ, о дїрекціе раціонал-національ ші зп скоп раціонал-націонал: кѣт ва фї фѣнданѣ-тѣл, апѣкѣтѣра, дїрекціеа ші контїнѣаціеа, аша ва фї ші прогрѣсѣл, аша ші ресѣлтантѣл! Жѣдеката ачѣаста е фїреаскъ ші спрїжїнїгѣ де тѣте леціле

*) Естѣнсіеа = лѣдїреа матерїеї; інтѣнсіеа = тѣрїеа нѣтерїї; протѣнсіеа = лѣдїреа матѣ-рїеї ші тѣрїеа нѣтерїї де одатѣ.

минци оменити; да че кин днсе demtentarea същизаѣ национал чере кълтъръ de limbă, да ачелашѣ кин тревзіндеѣ интелектвале, морале ши материале а ле нациѣ да прогреска еѣ, чер кълтъръ интелектвалъ, моралъ ши материалъ, чер адекъ о некомпенитъ днвзвѣтъдѣре да сфера минци, а инимѣ ши а индустриѣ национале: база тѣтѣрор патърѣлор ачестора de кълтъръ се днтемеизаъ пе лимба, литератѣра ши едѣкациѣа националѣ.

Noi, карѣ трѣимѣ днтр'шн веак de цивилизацѣе, днтр'шн веак de лѣминѣ интелектвале, пѣтем съ авет идеѣ дндествале, дндествале пентрѣ орѣ каре патѣ de кълтъръ; аичѣ днсе се панте о днтреваре ка de ла сине: кѣм адекъ ам пѣтеа форма о проприѣтате национал дн идеѣе ачелѣа, саъ кѣ алте кѣвинте зѣкѣнд, кѣм ле ам пѣтеа трече да лимба нѣстрѣ, да Дѣкционарѣа нѣстрѣ? Респнзсѣа е знор. Модѣа ачеста нѣа аратъ днсаши ѳѣинца нациѣи ши а лимбѣи нѣстре. ѳѣинца ачеста е пѣсѣкѣтъ дн днпѣга ши лимба веке романъ, ка а кѣреѣа дѣалект класѣк аъ ѳост ши есте латѣна; доѣе пѣте: Ромѣн ши Лѣмбъ сѣнт de ажѣнс днтре алтеле, спре а кѣнѣпите адевърѣа ачеста; днсѣ лимба нѣстрѣ аъ ѳост, прекѣм еа ши акѣм есте, нѣмаѣ зп дѣалект попорал, да че кин маѣ сѣнт ши алтеле да Италия; тѣте кѣвинтеле дѣчѣ, пре каре поѣ нѣ ле авет акѣм, прекѣм ши пре каре поѣ нѣ ле ам авеа да виѣторѣ нѣстрѣ днтрѣкѣатѣа идеѣлор нѣстре, ле пѣтем лѣа ѳѣрѣ нѣстраре de кѣѣет дн днсѣши дѣалектѣа чѣа класѣк ал Романѣлор: ачеста аъ ѳѣкѣт ши Италиѣнѣи ши Спаниѣлѣи ши Португезѣи нчл. Noi, че е дрепт, п'авем невоѣе de ѳормѣ, чѣ нѣмаѣ de матерѣе; пентрѣ къ лимба нѣстрѣ дншѣ аре ѳормеле сале проприѣ, днтокѣаѣ кѣм дншѣ аъ ши чѣделалте дѣалекте романе пре а ле лор; кѣ тѣте ачестеа, сокот, къ нѣмене нѣ не пѣте ста да кале, врѣнд се не дндрентѣм лимба дѣнѣ регѣлеле Фѣлолоѣиѣи, сѣ о кѣрѣѣим дѣнѣ пѣтѣнѣѣ de етерѣѣенѣтатеа че се аѳѣл да трѣнса, сѣ о редѣчем, днтрѣ кът еартъ ѳѣреа еѣ, ла нѣште ѳорме сѣмпле ши дѣтерѣminate, днскѣртѣ сѣ ѣ дѣм зп карактер ѳенѣн черѣт de гѣстѣа естетѣк ши de Фѣлолоѣиѣе, маѣ алес кѣнд нѣгѣм, къ нѣмаѣ да модѣа ачеста о пѣтем ѳаче organ demn*) ши de о кълтърѣ маѣ дналѣ. Да прѣвѣреа ачеста поѣ пѣтем асѣтѣна лимба нѣстрѣ къ зп рѣѣ, чѣ'нѣи аре орѣѣинѣеа са, ѣсворѣа сѣѣ, овѣрѣшеа са кѣм-дѣ зѣчет. Алѣѣа

знѣи рѣѣ чере тот деазна о дндрентаре ши о кѣрѣѣѣре пѣтѣнѣѣсѣ, тот деазна о лѣѣѣре, о днтрѣдѣре ши о аѣнѣчѣте амѣсѣратъ; пентрѣ къ нѣмаѣ аша нѣте сѣ ѳѣе апа лѣѣ кѣратъ ши ѳолосѣтѣре, нѣмаѣ аша нѣте сѣнѣи ѳѣе ши еа карактерѣа сѣѣ чѣа ѳенѣн ши сѣ кѣртъ днпрезѣн къ дѣнса да очѣанѣа чѣа таре ал апелор лѣмѣи; аналѣѣгъ дѣчѣ дндрентаре, кѣрѣѣѣре, лѣѣѣре, днтрѣдѣре ши аѣнѣчѣте чере ши днсаши лимба нѣстрѣ ка зп дѣалект дѣрѣват че есте: чере зѣк ши еа днвѣ о прѣлѣкѣре рѣѣионалѣ, адекъ: о кълтърѣ адевърѣатъ, о кълтърѣ солѣѣ, о кълтърѣ фѣлолоѣиѣк саъ литерарѣ; кѣчѣ нѣмаѣ аша 'нѣи нѣте рекѣлѣта ши еа карактерѣа сѣѣ чѣа ѳенѣн, нѣмаѣ аша се нѣте ѳаче ши еа орган нѣмерѣт днтрѣ а не нѣтеа дннѣлѣи идеѣе нѣстрѣ прѣн трѣнса ши днтрѣ а ле пѣтеа дѣрѣва да зрѣт еартѣнѣи тот прѣн трѣнса да очѣанѣа чѣа таре ал Адевърѣалѣ. Днченѣтѣа чѣа вѣн, чѣа лѣѣ да зѣлеле нѣстре кълтѣра лимбѣи, не промѣте*) нѣат, не дѣ нѣатъ спѣранѣѣ: статорѣнѣѣеа, зѣлѣа ши днделѣнѣѣнѣеа Фѣлолоѣѣлор нѣстрѣи не промѣт ши маѣ нѣат, не даъ ши маѣ таре спѣранѣѣ; зп лѣкѣрѣ нѣмаѣ ар маѣ ѳѣ de dorѣт, адекъ; ка сѣ пѣтем авеа ши ноѣ да сѣнѣа нациѣи нѣстре, дѣнѣ есѣмплазл алтора, о соѣѣетате фѣлолоѣѣк-литерарѣ пентрѣ кълтѣра лимбѣи, ши тот одатъ алта архѣолоѣѣк-ѣсторѣк пентрѣ прѣлѣкѣреа ѣсторѣиѣ национале. Еѣ вѣред къ тѣте се вор пѣтеа ѳаче къ днчѣтѣл, нѣмаѣ да поѣ ши днтре поѣ сѣ ѳѣе кѣѣет, статорѣнѣѣе, спѣрѣѣѣе ши сѣнѣц национал! — Пѣрѣнтеле лѣминѣлор сѣ не лѣмѣнезе, сѣ не дндрентезе ши сѣ не ажѣте, ка сѣ пѣтем ажѣнѣе ши ноѣ зп асѣменеа тѣнѣ de ѳѣрѣѣѣре! —

Еѣ аѣче нѣѣ авѣтѣи кѣ'ва de ла ѳѣреа ши дѣстѣнаѣѣеа че о аре Прѣкѣзѣнѣтареа знѣѣ кѣрѣѣи ши маѣ алес а знѣѣ Грамѣтѣѣе, аша есте; вѣред днсѣ къ нѣме нѣтѣи ва сокотѣ de рѣа авѣтереа ачеста; пентрѣ къ ши еа 'нѣи авеа тѣмеѣзѣрѣе сале, ши а-ноѣ тот лѣкѣрѣа къ тѣмеѣѣе е вѣн, ка знѣа че е дн-кѣвѣнѣнѣат de дреапѣтъ жѣѣѣкагъ. Се череа сѣ зѣк чѣва дѣспре пѣвлѣкѣнѣѣеа Грамѣтѣѣѣѣе ачестѣа. Еа е дѣстѣнатъ пентрѣ скѣѣеле национале de аичѣ, ши анѣте пентрѣ власеле пѣвлѣче de градѣа II; тор пентрѣ ачестеа есте еа ши днкѣвѣнѣнѣатъ. Еѣ ам кѣзѣтат, прекѣт ам нѣтѣт, а о прѣлѣкѣра днтр'шн

*) Demn дела dignum лат. . . (вредник,) ка ши demn дела lignum.

*) A promite дела promittere лат. = (ѳѣгѣ-дѣсѣк знѣср.) прекѣм а trimitte (маѣ вѣне трѣмѣте) дела transmittere лат,

стіа скърт, фіреск ші зшор де джделес: аї да тот одагь ші о формь де сістемь, штіінд преа віне, къ маї дегравь причене тінерімеа зп лъкръ, кънд і'а дшпрї не скърт, дп сістемь ші дптр'шн мод фіреск, декьт кънд і'а ворвешті не ларг, дптр'шн мод артіфіціал ші фърь нексѣ. Ші къ адевѣрат, дакъ лътеа, патъра, тотъа дп зртъ пѣ е декьт пѣмаї зп organicism зшверсал, о сістемь зшверсалъ, че кзпрінде дп сіне атътеа ші атътеа сістеме де фїінде реале, легате тѳге дптре сіне прїн піште нексрї ші леці етерне, дъпъ каре рьндзіалъ а фіреї пѳте съ се аватъ мїнтеа нѳстръ дп лъкръріле сале дела ідеаа сістемеї? Дъпъ каре рьндзіалъ а фіреї пѳте съ лъкрезе еа фърь нексѣ, фърь леці ші фърь прїнціпе? — Нічі дъпъ о о-рьндзіалъ; де ачееа адаог а зіче, къ ші тінерімеа сколастікь дпкъ пѣмаї атънчі ва дпчене а авеа піште ідеї маї лъзърїге ші маї determinate де Граматїкь, де лїмьв, де граїш ші де ворьв, кънд еа ва дпчене а ле кзпѳште пре ачестеа дптр'шн нексѣ лоїк ші дп сістемь: пѣмаї аша ва пѣтеа дпчене ші еа а'шї кзпѳште къ дпчетъа пѣтерїле мїнції сале ші а ле кзпшпї кз гревтатеа обїектълї де дпвѣдат; пѣмаї аша ва пѣтеа дпчене ші еа а'шї кзпѳште одагь іndivїдзалїтатеа са чеа спїрїтаалъ! Маї віне е дъпъ оїнїеа теа, ка чїнева съ фїе дп скѳлъ зп сколастік прогресїв, къ сістемь, къ копштііндъ ші сімъ націонал! — Скопъа ші дорїнда теа аѣ фост ші есте а арьта прїн ачееаста зп дръм лоїк ла дпвѣдареа Граматїчеї нѳстре; пентрз къ ші еа, дптокмаї ка Лоїка, чере пе де о парте а фї дпфѣдоматъ дптр'шн мод раціо-нал, дп копсекзїіндъ; еарь пе де алга, а фї дп-вѣдатъ къ рефлессїе, къ кзпѣтаре, къ жѣдекатъ ші къ дпделедере: чере дечї ші еа зп лъкръ, пре каре тінерїмеа дела пѣмїтеле класе нъ'а аре дпкьт, пре каре дпсе еа тревзїе съ'а аївъ ші пѳте съ'а аїве, пѣмаї дакъ еа ва фї новѣзїгь дптръ ачееаста дп модъа арьгат. Еѣ дъпъ спеїїнда ші копвїкціеа че о ам, кзтез а зіче, къ тот обїектъа де дпвѣ-дат, че се пропъне тінерїмеї пропъшїтѳре фърь нексѣ лоїк ші дарь фърь а'а дпделеде еа кзп се каде, нъ се пѳте сокотї пентрз дънса алтмїнтре, декьт пѣмаї ка зп лъкръ ідеал че е шорт саѣ лї-сіг де тѳгь дпсѳаледїреа ші віаца інтелектълъ: афарь де ачееа зп мод ка ачестеа е ші стрїкьторїѣ тінерїмеї; пентрз къ ел дї дпнедека десволтареа чеа фіреаскъ а фѣкцїїлор інтелектъале, дп лок съ і о ажъте, ел дї тѣшпеште мїнтеа, дп лок съ і о ацерѣаскъ, ел і о дптзпекъ, дп лок съ і о

лъмінезе, ва че е маї мълт, методъа ачестеа дъче дп зртъ пре тінерїме ші дп ісіпїгь де а креде, къ Дъмнезеї штіе кътъ карте аѣ дпвѣдат ел дп кзрєа дпвѣдетъреї сале. Атът де мълт дпсеме-неазъ а дпвѣда обїектеле сколастіче дп сістемь ші къ дпделедере! — Дпгрїжіреа де а фери пре тінерїме де о дпвѣдетърь граматїкалъ фърь ле-гьтърь лоїкь, маѣ дпдемпат а фаче дпсешї ші дптрєвѣріле респектїве ла фїе каре дпшѣрдїтърь ші свѣт-дпшѣрдїтърь де Граматїкь; а ле прелъкра дп зшїре ідеалъ къ матерїеа де дпвѣдат ші а ле ашеза дп тот локъа дп фрѣнтеа ачелеїа; пентрз къ есте штігь къ, кзп е дптрєвареа, аша е ші респънсєа, ші къ ла о дптреларе копѳсъ ші педѳделеасъ, нічі о дагь нъ се пѳте аштепта зп респънс лъзърїг ші лоїк. Се чере дечї песте тот ка, нъ пѣмаї дресетъра обїектълї де дпвѣдат, дарь тот одагь ші дпсешї дптрєвѣріле ші рес-спънсрїле че с'ар фаче асшра ачелзіашї, съ фїе дптемеїате дъпъ пѣтїндъ пе прїнціпеле Лоїчеї. Афарь де ачестеа пропънереа Граматїчеї маї чере дпкъ чева, адекъ: еа маї чере ші есерчїдїї некѳ-тенїте де аналїсе, де ортографїе, де четїре ші де копънере, дпкьт ашї пѣтеа дпкрѳдїнда пре орї-шї-чїне, къ дптрѣнд дп скѳлъ, пѣмаї дїп вр'о къ-тева есемпїе че ле ар да тінерїмеї, ва пѣтеа кз-пѳште, че фел де фѳндамент аре еа дп Граматїкь. Есте зп адевѣр, къ Граматїка нѳстръ, маї алес дп прївіреа ортографїеї, аѣ ажънс а фї асгъзї чел маї греѣ обїект де дпвѣдетърь дп класеле, дп каре еа се пропъне; се штіе дпсъ къ ачееаста нъ віне дїп аїсре, декьт пѣмаї де аколо, къ пої дпкъ тот нъ пѣтем зіче, къ авем о лїмьв deter-мінатъ ші фікєатъ, прекъм ар тревзї съ фїе; чї дп апропїереа нѳстръ кътръ асеменеа скопѣ до-рїт, кшї скрїят аша, алдїї алтмїнтре, прекъм де-сїре ачееаста се пѳте vede маї пе ларгѣ ла Орто-графїеа спеціалъ дела фац. 233—240. Къ тѳге а-честеа кред къ Професоръа, че пропъшеште d'їп-превънъ къ кълътра лїмьвїї, се ва невої тот доаша съ арьте тінерїмеї дїфѳерїнделе ортографїче, че с'ар пѣтеа іві дъпъ тімпн дп скрїнтеле Фїлолоґї-лор ші а ле Асторїлор нѳстрїї: лъкръа че 'лар къ-штіга ел прїн ачееаста ар фї, къ тінерїмеа нічі о-дагь н'ар маї венї дп копѳсїе ші педсмерїре, кънд і с'ар дптъшїла а vede маї мълге моделърї де ортографїе. Зелъа ші прогресъа тінерїмеї дп орї-каре обїект де дпвѣдетърь, се дптемеїазъ тот-деаша пе зелъа ші прогресъа Професоръалї. Фърь зелъ, ізвїре ші пропъшїре, нічі зп ram де кълътръ

нѣ се по́те дѣлаца ла ачел град де перфекциѣ, ла каре отъла пѣззеште дѣпъ destinația са чеа ори-
циналъ.

Ianîi дн Maii 1848.

Асторълѣ.

DIN DON ЖЪАН

(дѣпъ Lord Byron.)

Кънтъла примъ.

(Бртаре.)

XCІ. Бртъ (адекъ Жъан воіѣ съ зик, iar нѣ Wordsworth) зртъ пѣдичетат а medita, пѣпъ кънд дн-
торкънд ші ренторкъндъшій тóге къцетъріле, а-
жъпсе а'шій дѣмълънзі о парте дін рѣла съѣ, дака
нѣ тоталитатеа; ші фькъ infine орі че пѣтѣ спре
а'шій чіне дн фрѣъ ideale атът а nevoie де а се гѣ-
верпа. Пе несімдїте, дичетъла къ дичетъла deveni
зп метафисік дитокмаі ка Coleridge⁹.

XCІІ. Medita асвпра сінешълѣ, ші асвпра в-
ніверсълѣ; admira Отъла, креадіа міракълосъ, ші
аноі стеледе, днгрѣвѣндъсе чіне де-а нѣс дн фір-
тамент. Къцета ла кътрѣтѣре, ла флацѣла вътъ-
ліілар, ла dimensia че ар пѣтеа съ аівъ лъпа, ла
аеростате, ші ла діфисіалъділе че се пѣн къно-
штіпдеі перфекте а immensігъдіі черърілар; къцета
дн фіне ла окіі donei Izaliѣ

XCІІІ. Дн міжлокъла ачестъі хаос де къцетърі
днделенчїзнеа по́те dístinđe dorinđe свъліме, in-
спірадіі целеросе ал кърор цертїне зніі ómenі дн
прїітеск къ наштереа, пентрѣ каре чеа маі таре
парте съ фърітѣ къ фіреа gratis къ тотъла ші фрѣъ
а шті пентрѣ че. Е, зѣѣ, сінглар ка зп ом атът
де жъне днкъ, съ се анъче а'шій вате капъла асѣла
де чеа че се петрече дн стеле. Дака дѣтнеаво-
стрѣ нѣ ведедї ачі декът о філософіе, міе дншї
віне съ крѣз къ епоха критікъ а пѣвергъдіі ера
ші еа де чеа ачі.

XCІV. Жъан medita асвпра фрнзелор ші а-
свпра флорілар; avzia зп глас дн тóге вътъріле,
vica ла нїмфеле нѣдърілар ші ла пѣмърігóреде
дѣмѣраве знде зееле се аръта ómenілар о dїnіонарь.
Дншї пердеа калеа, зїга тімнъла, аноі кънд дншї
аръпка окіі не орѣ, дншї адъче а мінте де фрѣга ра-
пѣде а знѣашълѣ че пресідъ есвпра тімнълѣ, ші
реквншптеа асѣла къ дншї зїгасе пръзъла.

XCV. Къте одатъ дншї днтрѣрѣнеа вісърїіле
ка съ чїгеаскъ кътевъ пасаде дін Boscan ші дін

Carcilasso...¹⁰ Превът зефрѣла віне съ тішче де
одатъ фрѣнза трѣмълънд, асеменеа ші деліръла пое-
тік ал свѣлетълѣ съѣ ера днтрѣртат де авторїі
містїчі, ка ші кънд зп маѣік ар фі пронъндат вре
о конъзраціе асвпра лѣі ші ар фі свѣлат песте
вътъріле черълѣі, дѣпъ еспресіа віетелор пѣтѣше.

XCVI. Ън адеврѣрат върват е тот д'авна пре-
пзітор; днсъ препѣсъл, дар тот рѣла е къ есте
пѣдѣмнатік. Де чіне е целос ел? adesea е де
ачела кърѣі нїчі нѣі грече прїп мінте фемееа лѣі.

Къте одатъ е ama de orbít, дн кът сінгѣр
дншї препарѣ dїсградіа, оснѣтънд къте зп жъне
амік че арѣ тóге відїзрїле, ші каре нѣ ласъ съї
скане окасіа фрѣъ а се фолосі; ші аноі кънд фе-
тееа ші амїкъла ажъг аколо знде нѣ съ къдеа
съ ажъгъ, върватъла кредѣла се нїрѣ маі мълт де
пекредїнда лор де кът де простіа са.

XCVII. Асеменеа ші пѣрїпдіі аѣ къте одатъ
vederea преа скърѣъ; съ тот превегїезе асвпра
копїлар къ окіі де лінкс, къ нѣ пот съ десколере
ачеа че тóтъ лътеа о vede рѣзънд. Днтр'о зї
къ сóре доmnіноръла Норѣful дншї амѣці амореса;
miss Fany се фькъ невъзът къ аматъла съѣ; ші
adio тóте фрѣтоселе прожете meditate дн доъ-
зечї ші чїпчї де ані.

Мъта пльнѣ, тата трѣспеште ші възфените,
ші дншї вълѣстѣмъ зїоа каре дї dette конїі.

XCVIII. Днсъ dona Інец ера атът де прѣнсі-
тóре ші атът де прѣвълътóре дн кът маі дншї
віне а кредѣ къ дн ачѣастъ днпреїзраре трѣвѣе
съ фі авѣт вре зп мотив секрет ка съ ласе пе
Жъан дн ачѣастъ нѣоъ tentаціе. Карѣ съ фі фост
мотївъл ачѣста? Bezї аста нѣ почїс с'о зик: по́те
къ еа воіа прїп ачѣаста съ днмїлінеаскъ едѣкадіа
фїѣлѣі съѣ; чіне штіе ігрѣ дава еа нѣ воіа къ а-
чѣаста вр'о датъ съ дескїзъ окіі лѣі don Alfonso,
ла днгъшїларе кънд лѣі 'іар нѣні съ фїе днкре-
дїндат къ фемееа са е зп тесазр фóрте пар?

XCIX. Кънд о персóнъ дншї зїче: „дї ам снъ-
с'о аста де чїпчї-зечї де орї“ се vede къ къцетѣ
сѣдї факъ вре о дншѣгаре (адекъ нѣ преа с'аsде
де віне.) Кънд поедїі дншї свѣлъ ла зрѣкіе: „Am
фѣвѣт чїпчї-зечї де версѣрї“ съ штіі къ те аме-
нїдъ съ дї ле чїгеаскъ. Тълхарїі се адъпъ възврос
дн вауде де къте чїпчї-зечї ка сѣшї коммїтѣ кри-
теле. Ла чїпчї-зечї де ані амор пентрѣ амор е
зп лѣврѣ преа пар; къ чїпчї-зечї де гїнеі днсъ
нодї съ зїчі къ канедї дѣстъл.

C. О Платон, Платон! афзрїсігеле тале де
вісърїі; ші ачѣла днперїѣ че сістѣма та прѣтїнде

къ ар фї дънд інімеї аспра сінемълї, аъ дескїе маї мълте кѣї кѣтре пемърїре де кѣт тóте про- дъкїїле поедїлор шї романгїерїлор... емїтї вѣрат зп чепарлатан, зп пензп, зп дивенїпътор... шї дп віада тз п'аї дпчетат де а фї зп мїжлочїтор де іптрїце аморóсе.

СІ. Се зїче къ Серсе протїессе зп премїї чє- лїї че ва пѣтеа сѣї дивенте о нзоъ пълчере. Злї, Маїестатеа са череа зп лъкръ фóрте аневоїе, шї каре лар фї востат зп тесаър пемърїніт. Кѣт пемтръ міне, еѣ сѣнт зп поет модерат дп дорїн- целє меле; нъ воїѣ де кѣт нъдїн амор че дп нѣ- месъ ренаос, рескóларє, преа нъдїн дпї пасъ де пълчерї нзоє... дпї сѣнт десгъле чєле векї... нѣ- маї сѣ цїїе мълт!

СІІ. О пълчере! кѣ адевъррат аї фост зп лъкръ дѣлче, кѣ тóте кѣ о сѣ не деа прїп нєле дптр'о зї шї о сѣ фїм вонданадї дп етернїтате нѣмаї пемтръ тїне. Дп фїе-че прїмъваръ еѣ дпї фак кѣте зп фрѣтис прожет де дпдрентаре че дп зїт дпкѣ дела лъпа д'вѣтлїс. Кѣ тóте кѣ адеcea ам віолат ачєастъ вѣратъ шї кѣвїосъ нѣвере ла кале, дпсѣ тот о маї ренет, нєдпчетат кѣ дпкредїнцаре кѣ о воїѣ пѣзї кѣ релїоциїтате: дар акѣм м'ам дї- сперат, мї е рѣшїе де міне дпсѣмї, шї дпї тот протїт кѣ о сѣ тѣ дпдрентєз ла іарпа вітóре.

СІІІ. Ачї скрѣнѣлóса теа мѣсѣ, о сѣ шї іа о мїкѣ лївертате. Нѣ те теме чїгїторъле маї скрѣ- пѣлос де кѣт дѣуса; кѣ мѣса теа протїте а нѣ зїта нїчї одатъ вѣпа кѣвїїоцъ. Ачєастъ мїкѣ лї- вертате нѣ е де кѣт о лїченцъ поетїкѣ че арє а окасіона óре-карє перегларїтате дп планъ теѣ; шї фїїнд кѣ респект нѣвъ дїкóло не Арістотєл, шї рєгълєлє лїї, есте кѣ дрентъла сѣ чер ієртаре дп моментъла кѣнд сгаѣ сѣ ле калє.

СІV. Карє е лїченца ачєаста? еаг'о... Крєз кѣ чїгїторъла ва віне вої сѣ шї імажїне кѣ дела шасє Іѕніє че а фост мъртър де фадъ ла дпгъла- нїреа дптре патръ ові а Іѕаїєї шї а лїї don Juan, трєкъръ маї мълте лїнї. Вом фї акѣм дп Noem- вріє. Нѣ почїѣ сїзнє вѣрат дп карє зї; дата аста е чєва маї дпгънєкóсѣ де кѣт чєлєлєлє.

СV. Дпсѣ аштенгадї, кѣ вїїѣ ачї нѣмаї де кѣт. Дѣлче е дп óра де мїєзла пондїї, не кѣмпнїа азѣратъ де зїде лїмїнате де лънъ а аззї мїншареа кадендатъ а рїмєї, шї кѣнтрїлє депъртате але гондолїєрълїї Адриатїчєї. Дѣлче е а ведеа арътън- дсє сгєаоа серєї, а аскълата адїєреа вѣнтълєуєлїї де нóпте стрєнърѣндсє прїп фрѣнзєлє дпфїоратє але дѣтѣравєї; дѣлче маї е а адмїра не Ірїде дп-

сємъндѣ'мї дп орїзонт аркѣла черєск сѣспєндат аспра океанълїї.

СVІ. Дѣлче е а аззї лѣтратъла крєдїнчїосълїї кѣстодє ал зєїлор нощтрї пєнадї че салѣтъ де де парте рєнтърпарєа нóстръ а кѣсѣ. Дѣлче е а кѣ- цєга кѣ ла сосїреа нóстръ сѣррїєсѣла ва вѣкѣра тóте фєдєлє; дѣлче е а фї дептєнтат де чїокърлїє саѣ адорнїт де мъртѣра зпнї рїзлєд. Дѣлче маї е а аскълата шопта алвїнєлор, гласъла фєтїдєлор, кѣп- тарєа пасєрєлор, гѣлгѣгїтѣла прѣнчїлор шї прїмєлє лор норбє.

СVІІ. Дѣлче е а ведеа чїорнїнєлє кѣлєсълїї рєспѣндїнд аспра нѣмълѣлїї рѣрї де нѣрнѣрѣ. Дѣлче е а скѣпа дїп четъдїї пїлїне де лартъ шї а сє дѣчє сїре а сє дпмъртъшїї де воїєа вѣнъ а вѣшнїїлор. Дѣлче е пемтръ сгърчїг а'шїї нѣмъра азрѣл, дѣлче е пемтръ зп таг а аззї де паштерєа прїмълїї сѣѣ фїїѣ. Дѣлче маї е а'шїї рєсѣзна...

СVІІІ. Дѣлче е а прїїмї о монтенїре, шї е о фєрїчїре сѣврємъ а аззї де тóртєа зпєї вѣтрънє вѣдълє, саѣ а аззї вѣр вѣтрънї де шпанте-зєчї де ашї че аѣ фѣлѣт не пїшїте вієдїї жпнї дпделънлг сѣ аштенте не нѣмъртълє ванїї лор саѣ кастєлѣла лор. Вѣтрънїї сѣнт тот д'азна в'єп нїчїор дп грóбъ шї нѣ маї мор.

СІХ. Дѣлче е а кѣшнїга, нѣ не пасъ кѣт, зп лээрє фрѣтос кѣ нана саѣ кѣ савїа. Дѣлче е а тер- мїна о чєартъ; дѣлче е кѣте одатъ а кѣзта чєарта шї а сє мѣлїа, маї вѣртос кѣ зп ашїк грєдос. Дѣлче е а авєа вїп вєкїѣ дп вѣтїлїї, вєрє дп вѣ- тóїє. Дѣлче е а ведеа не дїсградїатъла чє'л ам а- нѣрат дп контра зпєї лънї пєрсєвѣтóре. Дѣлче е пемтръ ной сѣвєнїреа дїп вòлєцїї зїндє не пєгрє- кѣрѣт ашїї жпнїєї.

СХ. Омъл е зп ашїмал кїзар шї дпшї фачє зп сїнъларъ зсѣ кѣ патъра са шї кѣ артєлє че дпвєнт- тѣ. Дпї плачє тот д'азна а вѣзта врє о нзоъ еспє- рїєндъ спрє а да прокъ де чєнїзла сѣѣ. Вѣрєта нóстръ дѣ о кариєръ лївєръ ла тоатє сїнъларїтѣ- цїлє; фїє-чє талант дпшї фолъ аплїкацїа- Ар фї маї віне а дпчєнє дєла а кѣзта адевъръла, шї кѣнд 'шї ар [пєрдє чїнєва острєнєала, тот ар маї рєшѣ- нєа нощтєрчїлѣ асгїєрѣт ал імпощтєрєлор.

СХІ. Чє де дескòпєрїрї контрадїкторїї н'ам маї вѣзѣт (сємнє адевърратє аде чєнїзлїї шї алє нєвоїєї де ванїї!) зпнѣ фазрїкѣ пасърї артїфїчїалє, алъла дпвєнтъ гїлòтїна; ачєста сѣѣрїмъ ла оасє, чєсгълаат лє нѣнє ла лок. Вачїна дпсѣ а фост зп есчєлєнт аntїdot пемтръ чїзнїгѣрє

„Zecimac'аѣ дикъ пѣ а побстръ нацѣзне
Времѣле варваре; дар ла перичѣзне

Тот нѣ deveni.

„Maї трекят'аѣ дикъ миї de iatagane,
Треакъ шї акзм феррѣл прїп пентърї romane;
Дар нѣ vom перї; —

„Чи ал пострѣ сънце, ка плѣеа автѣ,
Че къмпнїа арсѣ de tot о стрѣмѣтѣ,
Рѣцїої ва спѣла;

„Лївертатеа нѣмаї аколо 'флореште
Ѣnde пентрѣ дѣнса зп попор пѣшеште
Сънцеле а'шї възса.

„Dѣmnezeѣ, Нацѣзне, патрѣѣ, лївертате
Кѣ Дмпїръторїѣл, фак дмпрезнате
Тот че есте сънт!!

„Пентрѣ ачесте тѣртеа, кредецї, нѣ пе пасѣ,
Вергѣре d'ор нѣне корвнѣ фрѣтѣосѣ
Пе ал пост' мортѣнт.

„Скъмпелор копїле! де къндва? акзма
Есте тїмпѣл, ка съ мерїтѣм корвнѣ
Дїнтра вѣстрѣ тѣнї:

„De къндва, акзм есте тїмпѣл іатѣ,
Сѣ алѣнцѣ дела сїнѣшї, орї че фатѣ
Жїзнїї de ромѣнїї.

„Кѣчї de пепѣсарѣ, нїї de лѣнцезїѣ
Се пѣарѣ романа, скѣмпнѣ съмїнцїѣ
Аста нѣ кред еѣ!

„Чи кред се рѣнѣіе глорїа стрѣвѣнѣ;
Сѣнт дналѣл сченѣрѣ маї авѣм арвѣнѣ
Дела Dѣmnezeѣ.

„Voї копїле, акзма нѣ дацї сѣрѣтарѣ
Ла ачѣла жѣне — кѣчї нѣ ї roman — карѣ
Се темѣ а морї —

„Ла ачѣла жѣне, че рѣтѣне акасѣ
Дацї і фѣс дп тѣнѣ, нї'ла тѣнѣдї ла васѣ
А спѣла, дорї!“

О дпсѣфлѣдїре пе тодї і пѣтрѣнсе,
Жѣнеле фечїоре кѣ фок ле рѣспѣнсе:

Мерцѣдї ла рѣсѣоїѣ!
Кѣтѣндѣшїї дп фѣце, сѣ стрѣнѣеа де тѣне,
Нѣ сѣїаї акѣї сѣфлет мерѣе, акѣї рѣтѣне,
Веркарѣ кѣ доїѣ.

Кѣчї дптрѣ ачесте зїорїле крѣпѣнда
Даѣ съмпѣла де кале, ла чѣле гѣтѣнде
Шї лїп се лѣдїа;

Вѣчїзмѣл дїп тѣнцїї тодї кѣмплїт рѣсѣнѣ
Шї пе лѣнгѣ Іанкѣл арміа с' адѣнѣ,
Де ел аскѣлата.

Дпконцїзр' Аврѣдѣл, фак зп асѣалт тарѣ,
Інїмїкѣл вїне тот дп третѣрѣре,
Ка шї чѣл морїнд;

Ѣрлетѣл пе вале се лѣдѣеа потїнѣте,
Савїї шї тѣкрѣоне грѣвѣаѣ дпїнѣте
Мортїнѣте гѣтїнд.

Тодї трївѣнїї 'н шїре, кѣ четелѣ армате
Пе попор дѣвацѣ: кѣм дѣвѣѣ а се вате
Кѣ сѣфлет роман;

Кѣ зп кѣцѣт сгрїгѣ: че е лївертатеа,
Че ї тареа кредїнцѣ? че чѣре дрѣптатеа?
Ла тот че ї тїран.

Шї Хорацианїї, аша се 'нтрѣкѣрѣ
— Кѣнд кѣ Албанезїї вѣрѣчен се вѣтѣрѣ — ч
Аша 'нвїнгѣторї:
Аша шї ромѣнѣл, аша сѣ ва фаче
Дп рѣсѣоїѣ кѣтрѣмѣр, амавїл дп паче
Морїторїлор. —

Дѣнѣ че треї зїле кѣ фок сѣ вѣтѣрѣ
Інїмїчїї 'н фїне ла фѣгѣ 'нчѣнѣрѣ
Кѣт скѣрѣтаѣ пѣмѣнт;

Дпсѣ нѣ депарѣ пѣнѣтеа сѣ стрїкасѣ
Шї нѣмаї аколо дпкѣ сѣ гѣтасѣ
Трїстѣл лор мортѣнт.

Аколо кѣ тотѣл фѣсѣ рѣспѣндїгѣ
Армїа перфїдѣ, та кїар нѣмїчїтѣ
Де фїѣл Корвїнїѣ;

Шї нѣмаї Bezїрѣл кѣ врѣ о дої сѣвпасѣ
Ка сѣ 'шї пѣтѣ дѣче рѣшїнеа рѣмасѣ
Кѣтрѣ Дѣврѣдїнїѣ.
I. Romanѣ.

Дндрѣнтаре: Дп Ноесїа „Вѣпѣторїѣл de пе
алпї“ дїп пр. тр. ла строфа 4, в. 3, дп лок de
с'анѣсе чїт.: с'анѣче; дп строфа фїнале в. 3 дп
лок d'аста: d'а та.